

Відродження «шашкевичівки»

Павло Лоза ■ ПОДІЇ ■ №47, 2016-11-20

Школа з українською мовою навчання в Перемишлі святкує своє 25-ліття відродження. Ювілейні врочистості перемиської «шашкевичівки» відбулися 4–5 листопада.

Андрій Чорний, голова Фонду ім. Ярослави Поповської надає учням стипендію. Усі фото автора статті

– Ініціатори заснування школи задумувалися, чи їх труд та активність не будуть змарновані і чи після кількох років школу не треба буде закрити. Дивлячись сьогодні на «шашкевичівку», можна лише сказати, що з кожним роком тільки краще, – відмічав під час урочистого концерту в Казимирському замку директор шкільного комплексу Петро Піпка.

У концерті взяли участь не лише запрошені гості з Польщі та України, але також теперішні і колишні працівники школи, батьки та випускники. Учні виступили з художньою програмою. Тим самим презентували шкільні ансамблі і різні форми своєї активності. Варто згадати, що сьогодні багато учнів «шашкевичівки» є водночас учнями музичної школи в Перемишлі.

Під час урочистості шести учням надано стипендію Фонду ім. Ярослави Поповської, а самих добродіїв школи директор відзначив дипломами.

У рамках 2-денних святкувань відправлялося Богослужіння в місцевому греко-католицькому соборі, а у стінах школи відбулася зустріч гостей і випускників. Організовано так само бал у Народному домі.

Такої школи не буде!

Наймоłodші учні школи на сцені Казимирського замку в Перемишлі.

Праця, яка привела до відродження української школи в Перемишлі, почалася 1990 р. Тоді в Польщі, завдяки прихильності Міністерства національної освіти (МНО), зокрема віце-міністра національної освіти проф. Анджея Яновського, відкрито Початкову школу з українською мовою навчання в Бартошицях, Загальноосвітній ліцей у Білому Борі та Гурові-Ллавецькому. На хвилі тих подій навесні цього ж року почалися клопотання про

відкриття української школи і в Перемишлі.

Ініціатором ідеї в основному був доктор Юрій Стабішевський. На зламі червня і липня 1990 р. в узгодженні з віце-міністром утворено організаційну групу для заснування початкової школи з українською мовою навчання в Перемишлі. До неї увійшли Юрій Стабішевський (голова), Юліян Бак, Романа Золотник, Марія Фіцак, Марія Туцька. Люди ці отримали уповноваження для ведення з представниками влади переговорів щодо організування школи.

– Відбулися дві зустрічі з владою міста і представниками місцевої «Солідарності». Проте це не принесло результатів, – пригадує Ю. Бак, перший директор школи. – Сьогоднішній маршалок Сейму РП Марек Кухцинський, який тоді був разом з Ю. Стабішевським у перемиській «Солідарності», сказав, що «такої школи в місті не буде», і заявив, що зорганізує загальноміський страйк проти відбудови української школи.

Однак справа не припинилася, оскільки в неї включилися Анджей Яновський та

Богумила Бердиховська, яка тоді керувала Бюро у справах національних меншин при Міністерстві культури і мистецтва. Розмови з представниками «Солідарності» і міста все-таки принесли бажаний результат.

– Добре пам'ятаю, як професор Яновський на спільній зустрічі звернувся до команди «Солідарності» з такими словами: «Панове, я повертаюся з Казахстану. Якщо би ви були там зі мною, побачили і послухали, як тужать за польською мовою поляки, які там живуть, ви б сьогодні українцям перепон не робили. Тому я зроблю все, щоб ця школа в Перемишлі була», – каже Ю. Бак.

польською мовою поляки, які там живуть, ви б сьогодні українцям перепон не робили.

З колядою за дітьми

у червні 1991 р. був підписаний акт про відновлення школи з українською мовою навчання в Перемишлі. Тоді передано місцевій громаді колишній будинок української основної школи ім. Маркіяна Шашкевича. Школу приготували протягом трьох місяців.

– Багато батьків, як тільки почули, що має бути створена школа, самі вирішили

допомогти будинок довести до ладу. Без місцевої громади ми б не подолали цього завдання. Включилися теж львів'яни, – розповідає Марія Туцька, голова Перемиського відділу ОУП, одна з восьми учителів, які навчають у школі від початку її існування. Інша проблема – це вчительські кадри. Треба було прийняти стільки педагогів, щоб вони могли відразу навчати в усіх класах. Деякі вчителі з інших шкіл погодилися приходити до «шашкевичівки» після своїх уроків у польських школах.

– Ще перед тим, як почала діяти школа, ми мусили зібрати, згідно з тодішнім законом, 97 дітей. Ми трохи самі знали, у яких українських сім'ях є діти, а трохи нам допоміг о. Теодор Майкович, який вів метричні книги. Ми ходили, як з колядою, по хатах і записували дітей. Була небезпека, що діти не прийдуть, бо до останнього дня ми

ремонтували будинок, – зізнається М. Туцька, директорка школи у 1999–2000 рр. До кінця серпня 1991 р. зголосилося 100 учнів. На початок навчального року прийшло їх близько 150. Серед них була Анна Бачик (тоді Потребка). Вона до 1991 р. навчалася в одній з місцевих польських шкіл.

– Я хотіла вчитись у своєму середовищі і почуватись безпечно. А того мені не давала польська школа, у якій якраз мої ровесники негативно реагували на моє походження. Українська школа була для мене простором, де я могла автентично розвивати свою тотожність. Пригадую, що прихід до школи був для мене дуже приємний, – згадує перемишлянка, яка почала навчання в «шашкевичівці» від п'ятого класу. Як говорить М. Туцька, у той час навіть самі вчителі деяких польських шкіл натякали українським учням, щоб вони переходили у «свою» школу.

Не лише філологія

Протягом 25 років початкову школу закінчили 441 учень, гімназію – 238 учнів, а ліцей – 308. Тепер у школі навчається 210 учнів.

Я вчуся тут, починаючи від «нулівки», і не хотіла би вчитись у польській школі. Якщо я українка, то хочу і повинна знати добре українську мову, літературу та історію України, – заявляє Наталя Кіх, учениця II класу гімназії.

На рівні гімназії та ліцею сьогодні щораз більше учнів з України. Інколи у класі навіть понад 50% дітей – це громадяни України. Так є, зокрема, у класі Романа Коробчука з Коломиї.

– В Україні тепер не найкраща ситуація, тому я вирішив, що українська школа в Польщі була б для мене гарним продовженням освіти. Перемишль – недалеко від України, отже зручно добиратися. Коли я прийшов до школи, виявилось, що вона більш українська, ніж я сподівався, – ділиться своїми спостереженнями учень III класу ліцею, у класі якого зараз 12 з 20 – це учні з України.

– Вважаю, що рівень навчання тут набагато вищий, ніж у якійсь пересічній польській школі, тому що тут менше дітей у класах. Отже вчитель має кращу можливість перевірити знання учня, який мусить завжди бути підготованим, – говорить Григорій Бунько, випускник школи. – Як показує мій досвід, хто хоче, той після нашої школи вступає у вищі навчальні заклади і може себе реалізувати так, як запланував. Є серед моїх знайомих багато лікарів, юристів, різного роду економістів. Тому не вважаю, що після української школи можна навчатися лише на українській філології.

З досліджень учителів виникає, що перемиські ліцеїсти переважно вибирають напрямки, пов'язані з медициною (бувало, що навіть три особи з класу опинилися в медичних вишах), ветеринарією, правом, інформатикою, економією, англійською філологією. Близько 95% випускників школи має вищу освіту.

Самих педагогів у школі нині близько 40, з-поміж яких 25 – це штатні працівники школи.

Запорука для громади

– Цього року наша дочка Ксеня пішла до «нулівки». Спершу вона ходила у польський дитячий садок. Але ми з дружиною ствердили, що чотирирічна дитина не може бути опонентом до політичних дискусій чи вирішування якихось польсько-українських

відносин, тож і вирішили віддати її до нашої школи, – заявляє Г. Бунько, для якого важливо, щоб його дитина звикала до місцевого українського середовища.
– Ця школа є запорукою для громади. Цього року на відкритті навчального року я помітила восьмеро дітей наших перших випускників школи. Загалом таких дітей у нас більше. Це і є наш успіх, – вважає М. Туцька.

* * *

У святі школи взяли участь: заступник міністра освіти і науки України Павло Хобзей, підкарпатський куратор освіти Малгожата Раух, митрополит Перемисько-варшавської архієпархії УГКЦ Євген Попович, президент міста Перемишля Роберт Хома, радник Посольства України в Польщі Микола Ярмолюк, віце-консул України в Любліні Віталій Білий, почесний консул України в Перемишлі Петро Бачик, голова ОУП Петро Тима, парох православної парафії в Перемишлі о. Юрій Мокрауз та інші гості.